

Област Враца

▶ Население (2014)	176 782
▶ Територия (кв.км)	3619,8
▶ Брой на населените места	128
▶ Дял на населението в градовете (%)	58,9

Общ преглед

Въпреки че средните заплати в областта са сравнително високи, ниската заетост на населението и неблагоприятните демографски процеси оказват натиск върху размерите на общите доходи. Инвестиционната активност остава под средните нива за страната, но общините се справят добре с привличането на европейски средства. Данъчната среда е благоприятна, работата на администрацията се подобрява, но нивото на инфраструктурно развитие остава ниско. Възрастовата структура на населението е най-благоприятна в сравнение с областите в Северозападния район на

страната, но остава по-лоша от структурата за страната. В сферата на образованието областта постига различни резултати – добър обхват на системата, но ниска успеваемост на зрелостниците. Здравеопазването е сравнително добре развито, а спрямо местното население разходите за опазване на околната среда през 2013 г. са най-високите в страната. Престъпността в областта е традиционно висока, но работата на съда – относително бърза. Посещаемостта на местните театри, кина и музеи е сравнително ниска.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●

Доходи и условия на живот ●●●

Средната годишна брутна заплата в област Враца през 2013 г. е 9383 лв. при средно 9301 лв. за страната. По-високи са нивата само в София (столица) и Стара Загора. Причина за това са най-вече относително високите възна-граждения в АЕЦ „Козлодуй“. Въпреки това поради ниската заетост и демографската ситуация структурата на доходите на домакинствата е неблагоприятна. През 2014 г. доходите от работна заплата формират 48,3% от brutния общ доход на домакинствата, а тези от пенсии – 33,4% от него, при средни стойности за страната съответно 56,2 и 26,7%. Средногодишният доход на лице от областта възлиза на 4234 лв. при средно 4813 лв. за страната през 2014 г.

През 2012 г. 17,9% от населението живее в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, а относителният дял на бедните достига 26,6% при средно ниво от 21,0%. През 2012 г. БВП на човек възлиза на 9105 лв. при средно 10 958 лв. за страната.

Пазар на труда ●●

През 2013 и 2014 г. икономическата активност на населението се повишава, достигайки 48,3%, което е и най-високото ниво от началото на икономическата криза. Въпреки това до този момент подобрение на ситуацията на пазара на труда не се наблюдава. Враца е една от седемте области, в които безработицата продължава да се покачва, и през 2014 г. достига 18,1% при средно 11,4% за страната. Коефициентът на заетост нараства минимално спрямо 2013 г., но остава под границата от 40%. По-ниска е заетостта само в областите Видин, Ловеч и Силистра.

През 2014 г. на всеки 100 души на възраст 60–64 години, на които предстои да напуснат пазара на труда, се падат 65,4 души на възраст 15–19 години, на които предстои да се включат на него.

Инвестиции ●●

Въпреки подобряването на показателите през 2013 г. инвестиционната активност в област Враца все още не може да достигне нивата от 2010 г. ЧПИ в областта възлизат на 157,7 млн. евро в края на 2013 г. Съотнесени към броя на местното население, те се равняват на 891,9 евро/човек, което е едва 27% от средните за страната. Инвестициите в ДМА постепенно се повишават, но остават под нивата от преди кризата.

Към 31 януари 2015 г. общините от област Враца са усвоили общо 159,7 млн. лв. като бенефициенти по оперативните програми на ЕС. Това прави по 903,6 лв. на човек от населението, което е петият най-добър резултат от всички области. Най-висока степен на усвояване постигат общините Мездра с 1485,6 лв. и Бяла Слатина с 1241,6 лв. на човек от населението. Най-ниска степен на усвояване на средства има в община Мизия – 171,2 лв./човек, и Борован с 30,4 лв./човек.

Инфраструктура ●

Враца е областта, която получава най-ниска оценка в сферата на инфраструктурното развитие. Въпреки че гъстотата на пътната мрежа в областта е идентична със средните за страната – 17,7 км на 100 кв.км, качеството на пътната настилка не е добро. През 2014 г. в добро състояние са 21,2% от пътищата, което е най-ниският относителен дял в страната – близо два пъти по-нисък от средния. Гъстотата на железопътната мрежа (3,1 км на 100 кв.км) е по-ниска от средните за страната – 3,6 км на 100 кв.км.

През 2014 г. достъп до интернет имат 38,5% от домакинствата, което отново е най-ниският дял за страната. Относителният дял на лицата, използвали интернет, е 48,2%, като по-ниски нива са регистрирани само в Стара Загора, Кюстендил, Перник и Кърджали.

% Данъци и такси ●●●●

Данъчната среда в област Враца е благоприятна както от гледна точка на размера на данъците и таксите, така и по линия на тяхната стабилност. Единственият данък, чието средно ниво за областта е по-високо от това за страната, е този върху недвижимите имоти на юридическите лица. Най-голяма разлика със средните стойности за страната се наблюдава при годишния патентен данък за търговия на дребно. През 2015 г. средният размер на този данък за областта е 6,84 лв./кв.м при средно 12,72 лв./кв.м за страната.

В целия наблюдаван период между 2012 и 2015 г. нивата на повечето местни данъци и такси остават непроменени. Единствените промени са при данъка върху превозните средства, който е намален в община Борован през 2013 г. (от 2,00 на 1,10 лв./кв) и е увеличен в община Козлодуй през 2014 г. (от 1,10 на 1,15 лв./кв).

Администрация ●●●●

Общините във Враца получават близка до средната оценка за страната в Рейтинга за активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ за 2015 г. Най-високо са оценени общините Козлодуй (70,1 от максимално възможни 88,4 точки) и Криводол (62,4 точки), а най-ниско – Борован (27,6 точки) и Хайредин (34,6 точки). Обслужването на „едно гише“ вече е практика в повечето общини, а електронните услуги са най-силно развити във Враца, Козлодуй и Оряхово.

Голямо изоставане се установява по отношение на включването на териториите на областта в кадастралните карти. През 2014 г. кадастрът покрива 7,1% от областта и включва територии само от три общини – Враца, Козлодуй и Мездра, докато средното покритие за страната е 18,1%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●

Коефициентите на възрастова зависимост, изчислени като съотношения между населението на възраст на 65 и повече години към населението на възраст от 0 до 14 години и към населението на 15–64 години, представят едно твърде неблагоприятно демографско развитие за областта. Докато за страната тези коефициенти са със стойности съответно 144 и 30%, в област Враца те са 171 и 36%, което определя неблагоприятна перспектива и значително демографско натоварване на активното население.

Коефициентът на механичен прираст е отрицателен и през последните две години е сред най-високите в страната (–7,4‰ през 2013 и 2014 г.). В резултат на непрекъснатата емиграция от областта и влошаващата се възрастова структура населението през 2014 г. е с 76 300 души по-малко спрямо 2000 г. Това означава, че населението на областта намалява с близо 3 пъти по-високи темпове от средните. Област Враца е една от най-слабо урбанизираните в страната. През 2014 г. в градовете живеят 58,9% от населението на областта при средно 73,1% за страната.

Образование ●●●●

Област Враца е с много висок нетен коефициент на записване в V–VIII клас – 85,0%. С такава стойност е само коефициентът в област Разград, а за страната коефициентът е 78,6%. Делът на второгодниците в областта също е по-нисък от средния за страната. Относителният дял на отпадналите от средно образование през 2013 г. е 2,7% при 2,4% за страната. Средният успех на зрелостниците в областта на матурите по български език и литература обикновено е по-слаб от средния за страната и 2015 г. не е изключение – средната оценка в областта е 4,1 при 4,2 за страната. Делът на неуспешно положилите изпита нараства рязко – от 4,1% през предходната година до 7,7% през 2015 г.

През 2014 г. в областта следват 774 студенти, което е най-високият брой от 2000 г. досега. Делът на населението със завършено висше образование нараства за трета поредна година, достигайки 22,1% при средно 27,0% за страната.

Здравеопазване ●●●●

През 2014 г. здравноосигурени са 88,6% от живеещите в областта при 87,1% за страната. Съотношението между населението и броя на общопрактикуващите лекари и интернистите е по-благоприятно от нивата за страната. В същото време по отношение на кардиолозите съотношението (11 049 души на един кардиолог) е близо два пъти по-високо от това за страната.

Броят на леглата в многопрофилните болници се увеличава от 724 през 2010 г. на 810 през 2014 г., което приближава съотношението между броя на леглата и местното население до средното за страната – 4,6 легла на 1000 души в об-

ластта спрямо 4,8 легла на 1000 души средно в страната. В периода 2007–2013 г. коефициентът на детска смъртност в областта е по-нисък от средния за страната, но през 2014 г. се покачва до 8,7‰ при средно 7,6‰ за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Враца е една от областите с най-висок дял (95,0%) на наказателните дела в Окръжния съд, които приключват в 3-месечен срок. Делът на висящите наказателни дела е нисък – около 3% през 2013 г. при средно 8,5% за страната. Тази ефективност може да бъде обяснена отчасти със сравнително ниската натовареност на наказателните съдии в Окръжния съд. През 2013 г. на всеки от тях се падат средно по 6,3 дела месечно при средна натовареност за страната от 8,3 дела на съдия.

В същото време престъпността е сравнително висока. През по-голямата част от периода 2000–2014 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността, съотнесени към населението, са по-високи от средните за страната.

Околна среда ●●●●●

През 2013 г. Враца е областта, в която са направени най-много разходи за опазване на околната среда спрямо местното население – 153,4 млн. лв., или средно по 852,6 лв./човек при 288,9 лв. за страната. Емисиите на въглероден двуокис възлизат на 91,4 т/кв.км, което е над 3 пъти по-ниско от средните за страната 293,9 т/кв.км.

Малко над 55% от населението живее в селища с достъп до обществената канализация при средно 74,7% за страната през 2013 г. Свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води също изостава – обхванати са 32,4% от населението на областта при средно 56,4% за страната. През лятото на 2015 г. е открита пречиствателната станция в град Мездра, което ще доведе до подобряване на този показател през следващите години.

Култура ●●

В целия период 2009–2014 г. интензивността на културните дейности в областта е по-ниска от средната за страната. Посещенията в музеите са 3,5 пъти по-малко от средните за страната 662 посещения на 1000 души през 2014 г. По-близки до средните нива на посещаемост се установяват при местните театри и библиотеки.

През 2014 г. посещенията в местните кина спрямо населението са вторите най-ниски от всички области, в които има кино – 17 посещения на 1000 души население. По-малко посещения са регистрирани единствено в Търговище (9 посещения на 1000 души), а средното ниво за страната е 706 посещения на 1000 души от населението.

Ключови показатели за област Враца

Индикатори на икономическото развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	7245	7841	8682	9105	n.a.	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3447	3798	3395	3723	4108	4234
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7696	8509	8657	9231	9383	n.a.
Дял на бедните спрямо линията на бедност за областта (%)	23,8	16,9	20,5	26,2	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече години (%)	45,8	43,7	45,3	44,0	46,2	48,3
Коефициент на заетост на населението на 15 и повече години (%)	42,1	39,9	41,0	39,9	39,4	39,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	7,9	8,6	9,3	9,4	14,9	18,1
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	32	33	31	32	32	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1656	1909	1555	1474	1625	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	840	916	929	834	892	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	26,4	27,0	34,5	45,8	48,2	38,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	28,6	29,3	26,7	17,9	21,2
Покритие на кадастъра (%)	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1

Индикатори на социалното развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,4	-10,4	-9,9	-11,1	-10,1	-10,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,2	-6,5	-3,2	-5,8	-7,4	-7,4
Дял на населението с висше образование, 25-64 години (%)	19,0	20,0	18,0	18,2	20,4	22,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,2	4,3	4,1	4,2	4,3
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,4	4,2	3,7	6,3	3,6	4,1
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,1	86,0	88,6	88,0	87,4	88,6
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	189,7	170,1	165,6	206,3	227,3	191,0
Регистрирани престъпления срещу собствеността на 10 000 души	116,9	143,9	137,6	121,1	117,3	86,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	1,8	2,8	3,3	3,8	3,0	n.a.
Разходи за опазване на околната среда (лв./човек)	633,9	842,6	494,1	357,3	852,6	n.a.
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	30,9	31,0	32,4	32,4	32,4	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	7,4	13,0	13,3	8,3	2,7	17,0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	71,8	118,0	182,6	204,1	232,4	278,9